UTL AT DOWNSVIEW

D	RANGE	BAY	SHLF	POS	ITEM	C
39	14	30	25	04	003	4

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL 'Ali Ferruh
248 Üss ül-esas
A488U4
1887
v.1

3920
18/225

ابن الرشاد

الأساس

برنجی طبع

— مدخل —

برنجی کتاب

معارف نظارتنك رخصتنی حائزدر

درسعادت

(محمود بك) مطبعه‌سی — باب عالی جوارنده
ابو السعود جاده‌سنده نومرو ۷۲

۱۳۰٤

'Alī Ferruh

Üss ül-'esās

ابن الرشاد

اس الأساس

برنجی طبع

— مدخل —

برنجی کتاب

معارف نظارتنك رخصتنی حائزدر

درسعادت

(محمود بك) مطبعه‌سی — باب عالی جوارنده ابو السعود جاده‌سنده نومرو ۷۲

۱۳۰٤

PL
248
A488U4
1887
v.1

LIBRARY
JAN 12 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

کتاب اول

« مدخل »

ایکی فصلی حاویدر

محررك آثارندن

مطبوعه :

لقلقيات	بر حكايهٔ منظومه	منظوم
دولت	تاريخ عثمانی	»
هوشنك	بر فاجعهٔ تاريخيه	»
قانون طبيعت	مبادئ حكمت اخلاق	منثور
شايان	حسبحال مستزاد	منظوم
اس الاساس	تاريخ عثمانی	»

غير مطبوع :

ابن الرشاد	قسم اول وثانی	منظوم ومنثور
كربلا	قسم اول تاريخ وقعه	»
كربلا	قسم ثانی	منظوم
تراب	بر فاجعهٔ تاريخيه	منظوم
صفوان	كذا	منثور
علم انساب	ترجمه	»
ضيا پاشا	ترجمهٔ حال	»
رشوت	عرض حقيقت	»

اس الاساسك مسوداتنی کوزدن کچیردیکی
صره‌ده پدرمك یازمش اولدیغی قطعه‌در :

اولاد ، اساس انقلابات
بر نظره‌سیدر جناب سعیك
دنیایی کنیشلدان شئونات
انواریدر آفتاب سعیك
توفیق خدا ، لهیب آفات
سائقلریدر شهاب سعیك
اخلاق خجسته ، حسن نیات
دیباجه‌سیدر کتاب سعیك
محویت واحتیاط ، هیهات !
مضرابی ایكن رباب سعیك

عالمده مخرب خرابات
شرمندەسیدر عتاب سعیك
الحق شو کتاب عبرت آیات
بر قطرەسیدر سحاب سعیك
سعیكده تكاسل ایتمه زنهار !

§

فرخ ، بزی پیر ایدن مشاغل
بر جلوەسیدر نكار ملكك
شاعرلك ایله اولورمی قابل
اجراسی شو جویبار ملكك؟
شعرك بزه نفعی وارمی؟ حاصل
الحانیمیدر هزار ملكك؟
اولسون .. نه چیقار ظهیر اولورمی
تخفیفنه بونجه بار ملكك؟

جدیت ایله توغل ایله
کیم اسیدر انتظار ملکك
تاریخه کوره بو نو کتابك
بر غنچه‌سیدر بهار ملکك
مدحیه دکل !.. بو یولده اشعار
منبعلریدر مسار ملکك
افکاری بو اثره ایله ایثار

باباك
رشاد

مقدمه

تاریخ، اونه مرآت مجلای سماویدرکه شموس شئونات خرد فرسادن بر ذهنه لمعه پاش انعکاس اولیجق آنی تجربت آموز تحولات ماضی ومنقبت افروز تجددات لاتحصا اولمق قدرتیله شرفیاب ایلر.

تاریخ، اونه محفظهٔ حافظه آرای اعتلا، یاخود اونه حافظهٔ مدرکه پیمای غرابتنمادرکه دنیالره صیغمامقده هوای هرچه بادابادایله رقابته؛ دریالره طویمامقده آفاق دامن اندازایله مسابقته چیقیشان بونجه جهانگیران عظام، بوقدر کاشفین ومجددین ذوی الاحترام آنده کمال حلم ومسکنتله خاك بر سر سکون کورونور!

تاریخ، اونه میزابهٔ عال العالدرکه اندن جریان
ایدن افکار دقیقه عمان حوادث عالمه قاریشیر.

« اس الاساس » عنوانیله تحریرینه بسمله‌کش
ابتدار اولدیغم شو اثر کمترانه مقدم بر قبیله‌نك
جسور بر عائله‌نك؛ دها طوغریسی اصیل بر
بکزاده‌نك ترجمهٔ حالیله متین بر اساسك تحکیهٔ
وضعندن عبارت اوله‌جغی ایچون واقعا «شهنامهٔ
فردوسی» قدر «مفصل» اولمیه‌جقسه‌ده «دستان آل
عثمان» «۱» کبی ده مختصر بولنمیه‌جقدر.

سلسلهٔ آل عثمانی بعض وقایع مهمه‌لریله برابر
دولتمزده اجمال ایتمشسه‌کده بر خدمت مفتخرده‌ده
بولنمق آرزوی خالصانه‌سنه اتباعاً حیز فعله اخراجنه

«۱» ناظر معارف عمومیه دولتلو منیف پاشا
حضرتلرینك اثر برکزیده‌لریدر.

وجدانی بر حس معزز سائقه‌سیله مجبور اولدیغم
شو تشبث مقدس و محترمك ارباب انصاف
عندنده بر موقع انتخاب احراز ایده‌جکنی دعوا
ایده‌جك قدر حد ناشناس دکاسه‌مده بر نظر
تمییزه اولسون هدف اولور املیله امید وارم.
«دولت، همان برفرس ملوکدن عبارت اولدیغی
حالده اسعد پاشا مرحوم آنی:

سلاطین ملوك آل عثمانی بو اوچ بیته
نیجه درج ایلدم وفق مثاث کبی قیل اذعان
محمدله مراد ومصطفی نامنده دردر خان
اوچر احمدله عثمان وسلیم اسمنده‌کی شاهان
ایکیشر بایزید محمود سلیمان اولود اورلو
برراورخان وابراهیم ایله عبدالحمید خانان
سریر آرای ملك عدن ایدوب هر برینی مولا
ویره تختنده شاه عبدالمجیده عمربی پایان

یولنده مختصراً افاده‌یه موفق اولمش و پرتو پاشا مرحوم ایسه:

سلیم واحمد وعثمان اوچردر آل عثمانده
محمدله مرادومصطفی دردر اولور معدود
بر رعبدالمجید عبدالحمید اورخان وابراهیم
ایکیشردر سلیمان بایزید و حضرت محمود

قطعه‌سنه موجزانه درج مرام ایده بیلمشدر.

کتابمزه کانجه اسامیٔ جلیل شاهانه نسبتله ان شاء الله تعالی اوتوز درت جزءدن مرکب واوچ قسم اوزرینه مرتب اوله‌جق وهر اون جزء ایچون دخی بر ر فذلکه بولندیریله‌جقدر.

عثمانلی تاریخی حقنده‌کی مطالعه‌لرینك مصیب ومحقق اولدیغنی اثرلریله اثبات ایلمش بولنان مدققین ومؤرخین شرقیه مؤلفاتنك همان

اکثرینی من غیر حدٍّ تتبع وتدقیق و بو بابده‌کی محاکمات قاصرانه‌می « هامه‌ر » کبی « لاوالله » کبی غربك حق‌کویان مؤلفینی ایله « کائنات » نام تاریخ عمومیٔ مشترکلرینك برجلد کبیرینی عثمانلیلره حصر وتخصیص ایلیان « ژوانه‌ن » و « ژول وان غاوه‌ر » کبی بیطرفان متعمقننك اثرلرینه‌ده آیریجه تطبیق ایلدیکم جهتله کتابمك ممکن اوله‌بیلدیکی قدر حقه مقرون اوله‌جغنی امید ایدرم.

تشبثات عالیه‌ده انسان ایچون الك بیوك مدار تسلی بضاعه و قدرت دکل بلکه توفیق صمدانی‌یه توسل ومظهریت اولمغله تضرعات عبیدانه‌مه تردیفاً عرض مقصده شروع ایدرم. وبالله التوفیق

مکتب ملکیهٔ شاهانه منتهی صنف طلبه‌سندن

ابن الرشاد علی فرخ

فصل اول

مبادئ اتراك — مبادئ محاربات اتراك واسلام — امحای مضافيه — هنكامۀ امیرالامرا — تركلرك اسلامی — انقراض دولت سلچوقیه — امارات تركیه.

بسم الله الكريم حنان
بسم الله العليم منان
راوئ حقايق وقوعات
حاكئ دقايق شئونات
افكار محررين اسلاف
آثار معاصرين اسلاف
بر نقطه‌ده متحد دكلدر.
بر وجهله مطرد دكلدر.
بالجمله محررين تاريخ
بالجمله مصورين تاريخ
اتراكه اساس ايدوب تحری
آهويه لباس ايدوب تحری !

مفروض صانوب بو آرزویی
تطویلاً انکله کفتکویی
تسویداً آنکله خیلی قرطاس
ایلرلر او یولده صرف انفاس
هیهات‌که بردلیل مقنع
یوقدر یوق !.. اولمسون نه‌مانع ؟
دیرلر : « هرودوت اب‌التواریخ
« اتراکی طانیر مثال مریخ !
« یازدقده محاربات خسرو
« سیت » لرده‌ده بولدی برقلمرو
« کیم نامی « آمورژیبوس » مقید
« اصلی‌ایسه « تورژیبوس » مقید !»
لکن بوتحوله نه‌حاجت
تبدیلده وارمی برحقیقت ؟
اتراك ایله فرقهٔ بیزانته‌ن
هردمده موانست قیلارکن
اغرب شوکه روملر سراسر
ترکلرده‌کی نسلی بیلمیورلر !!

(١) « او یغور » لری « هونغور » ایلیوب ظن
اتراکی‌ده صایدیلر مجازدن !
ذاتاً صانیلیردی ماسبقده
اتراك ایرانده فوق‌عاده
تشکیل ایله بربنای دولت
برحصن حصین حاکمیت
کیرمکله اویولده حرب وضربه
ایتمشدیلر انتشـار غربه
بوندن‌ده « سلاچقه » سراپا
عد ایلنیـور عجمدن اما
الیوم بوفکری علم انساب
رد ایتمه‌ده در ، دلیل نایاب .
« مدحت » ، اومؤرخ یکانه
تحریر هنرور زمانه
سـویلرکه مفصلنده : « مطلق
« لازمی بوظنه ذاهب اولمق
« ماهیت اولـین اتراك

(١) اقوام ترکیه میانده بر « اوغر » یاخود « او یغور » نامی کورولمشیدی .

« ناقابل ومستحیل ادراك
« برظلمت محضه‌در اوحیفـا
« موهوم ایسه اولمز آشکارا !
« تاریخ ایسـه عجزایله هم آغوش
« اولمقده بوماجراده خاموش
« آثارلری مؤرخینك
« افکارلری مدققینك
« بونقطه‌ده برسوری خیالات
« بیك درلو عجیبنما مقـالات
« بویوللره او یله بی‌محابا
« کتمکدن ایسـه مثال اعما
« یازمقدن ایسـه کذاف ولافی
« رد ایتملیده بواختلافی
« یوقدر » دیملی بوبابده حیفـا
« معلومات صحیحه اصلا ! »
ای شـانلی قریحهٔ ضیاپاش !
شاباش ایده‌لم بوفکره شاباش !
پیشمده ضوابط قدیمه
ازجمله خرائط قدیمه

لکن بریسنده کورمدم بن
مقنعجه دلیل شبهه افکن
(١) توراتده وارسه بر « توغرما »
بکزرمی بولفظ « ترك » ه آیا؟
بکزر طوتهلم، ویررمی تورات
(٢) « آسیه » ایچون بزه خطورات ؟
ازجمله برای رد یأجوج
« ذوالقرن » چکوبده سد یأجوج
قطع ایلدی دیرلر اول دیاری
معلوم اولیجق بوحال غیری
بیشبههکه آسیای وسطا
تاریخه کورونمامشدر اصلا !
ماضی یه ایدنجه رجعت انظار
فردایی ده دعوت ایلر افکار
حیرتکه اوقوهٔ خداداد
ایتمك دیلر آنده جمع اضداد

(١) کویا اولاد یافث میانده « توغرما » یاخود « ترك » نامنده بررئیس وارمش.
(٢) آسیای وسطا.

بر یرده که همنشین اولورلر
مستقبل وما سبق برابر
بر فکره کوره نه کامرانی
دور ایتمك او دار امتحانی !
ای فکر علا پرست وعاجز
اقدامکه رشك ایدلسه جائز
سن نردهسك اقتدار نرده ؟
کانون نرده بهار نرده ؟
ماضی یولیدر دکلدر آتی
قو یو یرمه یراعهٔ ثباتی !
ای مردمك ثبات چوریل !
ای نظرهٔ بینات چوریل !
ارجاع نکاه قیل که تکرار
آرقه کده نه پیچتابلر وار !
بیك منظره بر برندن اغرب
بیك مقبره بر برندن انسب !
بیك هائله بر برندن اشنع
بیك غائله بر برندن انفع !
بر حقه بیك افترا مقابل

بر تیره بیك سحاب حائل!

یارب بو نه ماجرای مشکل ؟

یارب بو نه ماجرای مشکل ؟!

نو سالهٔ هجرتك هلالی

کوردکده اوتوز بشنجی سالی

اسلام ایله ترك اولوب محارب

اتراك نهایت اولدی غالب .

طقسانده چوق ایتدیلر مظالم

(١) « جراح » و « اسد » ، « قطیبه » ، « مسلم »

لکن ینه ترکلرك ثباتی

رفع ایتدی بتون مهاجماتی

اتراك قزاندیلر نهایت

(٢) بر قاچده بیوك مظفریت

بو حرب ایله اسیای وسطا

كشف اولدی عربلره سراپا

بو حرب ایله دین احمدیدن

(١) سمرقند وبخارا آلنمش ورائه وفرغانه ومروروذ محاربه‌لری خونریزانه قزانلمش ایدی .

(٢) ١١٣ سنهٔ هجریه‌سنده تفلیس وسمرقند مظفریاتی .

فیض آلدی اوملك هیبت افکن
بو فیض ایله اول فضای مجهول
اسلامیتله اولدی مجبول
فیالحال او مداومین اصنام
بو حرب ایله قسماً اولدی اسلام
بو حرب ایله اول دیار محدود
مغربلره طوغری اولدی ممدود !
بو حرب ایله اول شرفلی ملت
دنیالره صاچدی نور غیرت
بو حرب ایله اول هنرلی اتراك
عربانه طویوردی بر چکا چاك .
مأمون او خلیفهٔ مظفر
ترکلردن آلوبده خیلی عسکر
اول جند قوی حمایهسنده
(١) « فضل بن سهیل » سایهسنده
تشکیل ایله دادزی امینی
اولمشدی خلافتك مکینی

(١) مأمونك وزیری بر حکیم فاضل ایدی.

هیهات که هر بقاع بغداد
اولمش ایدی بر سفاهت آباد !
هر فرد ایدی عیش و نوشه میال
اکلنمك ایدی اخص آمال !!
فرق مدنیت وبداوت
میزان سفاهت وفضیلت
دره ایشته بو فرقی « ابن خلدون »
تدقیق ایله مثل در مکنون
اعلای حقیقت ایلمشدر
ابراز فضیات ایلمشدر .
حاصل صوکی یوقدی های وهونك
احکامی یترمی آرزونك
ایتدکجه سفیهلر تکثر
ایلر ایدی ترکلر توافر .
اتراك او قبیلهٔ نبردی
بونلر ایله الفت ایلمزدی
ظلم ایردی او حاله کیم اهالی
اتراکه کوتوردی عرضحالی !!
ایش دوشدی ایاغه هائل اولدی

قان چیقدی باشه هلا هل اولدی !
ازجمله عساکر خلیفه
بالخاصه او فرقهٔ سخیفه
فرق ایلمیوبده عرض ومالی
سکان ایله قیلدیلر جدالی
آتشلری نار هاویه‌یدی
(۱) عنوانلری‌ده « مضافیه » یدی
یغمایه ایدوبده اعتیادی
آتشلره ویردیلر بلادی!
یانغین یرینه دونجه بغداد
اتراکه ایدلدی داد وفریاد
ترکلر ایدوب اغتنام فرصت
ایتمکله او اشقیایه صولت
بغداددن آتدیلر سراپا:
باقیسی ایدلدی محو وامحا !
طاغلر کبی لشکر وصفوفی
بالجمله بقیة السیوفی

(۱) بزم یکیچریلره رحمت اوقوده‌جق درجه‌ده مطیع(!) بر عسکر فرقه‌سیدر.

قهر ایلدیلر او شانلی ترکلر
قورتلمدی کتدی بلکه برار !!
اتراکه قالنجه لیك میدان
بغداد ده صانمه آقمادی قان !
دریا کبی قانلی یاشلر آقدی
بیکلرجه نشانلی باشلر آقدی!
(۱) (میرالامرا) — بلیه‌سیله
خلق ایلدی حیف میل حیله!
اخلاقه فساد کیردی تکرار
ناموسه کساد ایردی تکرار !!
میرالامرا مراد ایدنجه
فرمان جلی کشاد ایدنجه
تبدیل اولنوردی هر خلیفه
فرمان ایدیلیردی اول حریفه !!
بر رتبه‌یه واردی کیم مظالم
تعریفنه یوقدر احتمالم !
از جمله شو صحته مطابق :

(۱) ترکلر مضافیه‌فرقه‌سنی محو ایتدکلری اثناده تابع اولدقلری سر عسکر درکه خلیفه‌لر اللرنده اویونجق حکمنه کیرمشیدی !.

امر ایتدی خطیبه « ابن رائق »
نامن او معتمد کنهکار
ایتدیردی خطابتنده تذکار !!
(١) نامیله « معز دوله » حیرت !
ضرب ایلدی سکهٔ خلافت !
اولمشدی او شخص الندہ الحق
قدرتلی خلیفه یر اویونجق !!
حکم ایلر ایدی تفرد اوزره
ظلم ایلر ایدی تعند اوزره
حاصل بوکا طویمدی اول انسان
« سلطان زمان » ه دوندی عنوان !
« سلطان زمان » دینلدی ناکاه
میرالامرایه غیری ایواه .
کاتب چلبی ایدر روایت :
اول سال خجسته فال هجرت
وقتا که اولنجه اوچیوز اللی
ترکلرده کوروندی بر تجلی

(١) میرالامرالردن

(١) « سلچوق بك » اردوسی سراسر
یعنی ایکی بیك فاملیا یریر
اسلام ایله اولدیلر مشرف
احکام ایله جملهٔ مکلف .
مأمون ایله عزم ایدنلر اقدم
مسلم ایدیلر بو پك مسلم
یعنی « ایکی بیك » دن اول اتراك
ایتمش ایدی دینی قسماً ادراك .
سلچوق بکه برای طاعات
لازمدی عظیم بر مکافاة
ایشته ایکی بیك فاملیا خلقی
جداً طانیمقله دین حقی
بولمقله‌ده بر شرفلی مذهب
« سلچوقی » یاد اولندیلر هپ .
سلچوق بك اول جلی غضنفر
اولمش ایدی یوزسنه معمر

(١) سلجوق نامی مورخین عربك تدقیقاتنه کوره سلجوقیلرك ترکستان دیارنده ایلك طانلمش رئیسی بولنان « بقاق » نام ذاتك خلقی اولان اوغلنك اسمیدر .

اوچ فرزندی کلوب ظهوره
کیرمشدیلر آنده شروشوره
« آسلان » « میکائیل » وبرده « موسا »
کیم هر بری بر برندن اقوا
تأسیس قیلندی تخت سلچوق
تحکیم اولنجه بخت سلچوق
(١) « طغرل بك » ایدی فقط مؤسس
« طغرل بك » ایدی اوتخته جالس
اتراك طوائفندن اما
اولمقده ایدی « عراق » یغما
عباسیه خلافتندن
خشنود دکلدی خیلی رهزن
تهدید ایدیلر ایدی خلیفه
تسلیم اولنوردی بر جریفه !
(٢) آسلان بکه « قائم » اولدی مغلوب

(١) میکائیل بکزاده طغرل بکدرکه سلاجقه بنای سلطنتنك مؤسسی اولمق اوزره قبرل اولنمش و « محمود » و « داود » نام برادرلریله خیلی فتوحاتده بولنمشدر .

(٢) خلیفه قائم بامرالله .

کیم وارسه او خاندانه منسوب
زندانهٔ « عانه » ده سراپا
محبسلره ایلنلدی القا !
استمداداً خلیفه ناچار
طغرل بکه ایتدی بعث اخبار
ایتمشدی او قهرمانی دعوت
طغرلده اودم قیلوب اجابت
محبسدن ایدوب خلاص آنی
قورتاردی بیلاندن آهو انی !
شایستهٔ شکر اولوب بو امداد
طغرل اولهرق امیره داماد
(١) اولمش ایدی « سیده » یله همسر
راحتله یاشار ایکن برابر
هیهات که زوجهٔ دل آزار
ارطغرلی ایتدی خیلی بیزار
تحقیره او قهرمان مکرم
افسوس که اولمیوب مقاوم

(١) سیده بنت قائم بامرالله خلیفه ٠

مغبر اولەرق روان پاکی
ترك ایلدی بغةً بو خاکی !!
فکر ایت کە او شیر آسمانی
قورتارمشیکن بو خاندانی
تحقیرینە قاتلانوب ضروری
تعظیمدە ایتمدی قصوری
تمکین ایدرك اوقلب حساس
ایتدیردی اکا فدای انفاس !
هر نەیسە اوزوندر اول وقایع
تفصیلەدە یوق لزوم قاطع
تفصیلنی بیلمك ایستیانلر
تفسیرینی کورملی سراسر
زیرا بو کتاب عاجزانە
نە تاریخ سلاجقە ، نە
عباسیون ایچون دکلدر
اعصار اخیرەیە مدلدر .
(۱) حاصل « قلیج آسلان » و « سلیمان »

(۱) قلیج آرسلانك دانشمند امراسندن یاغی آرسلان بك ایلە کلین غوغالری مشهوردر .

« کیکاوس » و « خسرو » نریمان
هم برده « علاء دین » عالی
سلجوقلره علی التوالی
اولمشلر ایدی برر شهنشاه
عادل ، متواضع ودل آکاه
امید ایدی اتحاد اسلام
محو اولدی ولیك بونجه اقدام
تدبیری اکر علاء دینك
اول سرور قوم آهنینك
تاتارلره کران اوله یدی
جنکیزلره نهان اوله یدی
ایتمه یدی اوفرقه یه تکاپو
(۱) بغدادی خراب ایدك « هلاکو »
ایتمزمی ایدی علاء دینی
دنیاده مغاکلر مکینی ؟! ...
لکن بوده سورمدی نهایت

(۱) بغدادی فتح وتخریب ایله مستعصم باللهی اسیر ایدرك خلافت عباسیه یه خاتمه کش انقراض اولان هلاکودر .

(۱) «کیخسرو» اوسرور بسالت
برکیمسه یه ایتمیوب مدارا
غیرتله اوذات دولت آرا
اول فرقه ایله اولوب مجادل
آسایش ملکی قیلدی مشکل!
هیهات که اول هزبر برنا
(۲) مغلوباً ایدنجه ترك دنیا
(۳) کیکاوسه ایلنلدی بیعت
اقدام ایله اول حریص شهرت
ایتمك دیله‌مشدی جبرمافات
لکن بوکاده هزار هیهات
افسوس که جملهٔ ولایات
اولمش ایدی صانکه بر «خرابات»!
معمورهلر ایلنیردی «تخریب»
ایلردی بونی قتال «تعقیب»!!
هر بلده اولوردی کونده تکرار

(۱) علاءالدینك خلفیدر.
(۲) ٦٤٤ سنهٔ هجریه‌سی.
(۳) عزالدین کیکاوس.

پامال خیول وغدر تاتار !
لازم ایکن احتیاط یریر
غوغایه طوتشدی ایکی دادر
کیکاوس و « رکن دین » شدیداً
یکدیکره قارشی حرب ایدرکن
سردار مغولیان « نوین خان »
رکن الدینی طوتوبده اول آن
قاملشدی هدیهٔ « هلاکو » !
جداً فقط ایلیوب تکاپو
یوزلر سوردرك اوخاکپایه
اولمشدی خرجکذار « قونیه » !
لکن بوده سورمدی زیاده
آتش ینه یاندی فوق عاده
قرداش غوغاسی چیقدی تکرار
هیجایه قاریشدی یار واغیار
(۱) کیکاووس اولوب قریمده آخر

(۱) عزالدین کیکاووس تاتارخان طرفندن قریمه جلب اونه‌رق حبس ایدلمشدی.

میدان بقایه طوغری سافر
میدان قالمشدی « رکن دینه »
اخر اوده کوچدی اول زمینه
تاتار الینه دوشوب حکومت
پامال حقارت اولدی ملت
مسدود ایدی شاهراه امید
مفقود ایدی هم پناه امید
مأیوس ایدی جمله دوربینان
اولمشدی خللپذیر بنیان
(۱) لیك اولدی « غیاث دین » و « خسرو »
اردنجه شهنشه قلمرو
هیهات که منقطعدی امید
ایلردی زمان بوحالی تأیید
اولدقچه خراجگذار تاتار
برقول نیدر اولسه‌ده فداکار ؟
تدبیر ایده‌جك‌ده اولسه بالفرض
لازمدی مغوله ایلمك عرض
(۲) کلدکده « علاءدینه » نوبت

(۱) ٦٤٤ هجرت
(۲) عثمانلیلره سکود طرفلرنده یر ویرن علاء الدین .

کوستردی باش انقراض دولت
بنیان سلاجقه اساساً
اطواد مثالی کوچدی بردن
انقاضندن یاپلدی هیهات
برخیلی اوفق تفك حکومات
تدقیق ایدیلرسه گرچه چوقدر
تعداده فقط لزوم یوقدر
یالکز شونی بیلمه‌مز گرکدر :
ترکلر اوکروه اپچنده تکدر
یعنی او حکومتك مقامی
یعنی او جنیبتك زمامی
اترا که خدادن اولدی احسان
یوکسلدی بونکله « آل عثمان » .

فصل ثانی

مبادیٔ ظهور آل عثمان — ساخته پیغمبر — نسب عثمانی، عثمانلیلر، سلجوقیلر وجنکیزیلر — عثمانلیلرك دیار رومه دخوللری — غازی ارطغرل — رؤیاسی — غزواتی — رفقاسی.

عثمانلیلرك اساس حالی
حقنده اوزاتمیوب مقالی
ایراد اولنورسه بعض اقوال
تصویر ایدیلیرسه بعض احوال
تدقیقی اولور سزای حیرت
یازمش که مفصلنده « مدحت » :
اغرب که برای آل عثمان
اسناد غریب ایدلمش اتیان
بر لاف دوزوبده بی محابا
تاریخنی سوسلمش « فرانزا »

بو دوزمه‌یی‌ده برای اثبات
آثارنده دیمش که اول ذات :
(۱) « کلمشدی سلالهٔ « قومن » دن
« اسحق نامنده برقلمزن
« ترك ایتدی وطنله دینن اول ذات
« فرسیلره ایلدی مباهات
« ایتمکله عجملره دخالت
« اقدام ایله قیلدی خیلی غیرت
« ایتمشدی او ذات معرفتزا
« فکر عربه وقوف پیدا
« یونان وروم‌ه اثرلرین هپ
« ایتدی عربی‌یه نقل انسب
« کندین طانیدوب اوذات ، یعنی
« فرسیونه رسول ثانی
« آثارینه میل ایدنجه هر کس
(۲) « سلجوقدن آلدی بر پرنسس !
« آندندی که طوغدی جد عثمان

(۱) روم شرقی خاندان ایمپراطوریسیدر .
(۲) سلجوقیلرك امیری ایساقه بر پرنسس ویرمشیدی .

« طغرل پدری اوشه سلیمان !! »
لكن بوده بر ذهاب باطل
تاریخ بوکا اولورمی قائل ؟!
شایان قبول اولورمی خولیا
« تاریخ دکل ! » دیمکدر اولا
تدقیقه سزادر امر تاریخ
شاهد یوق ایسه سزای توبیخ :
اتراك وعجم ، عربله سلچوق
کیم هر بری بشقه یولده مخلوق !
نسبتلری یوق که بربریله
اولسون بو ذهابه بر وسیله
کرچه شوده بزجه یك محقق ...
موجود ایدی برده « بابا اسحق »
لکن بو دکل اما مزاده
بی شك ایدی بر حرامزاده
دعوای نبوت ایلمشدی !!
اعلان خلافت ایلمشدی !
سلچوقیلر اولنجه غالب
تشهیر ایله اول رسول کاذب

رسوای ایدیلوب قیاندی بردار .
هرنه‌یسه « فرانزا » ایتمش اصرار .
عن اصل بو خاندان عالی
مهپارهٔ ظلمت اللیالی
خان زاده وخاندر سراپا
مستقطلری آسیای وسطا .
زیرا نسب جلیل عثمان
(١) ارطغرل ، جدی شه سلیمان
تعمیق ایدیلنجه بعض اقوال
(٢) ایلر بوفروعی نوحه ایصال
سلجوقیلرله اهل تاتار
یکدیکره اولدیلر فقط جار
لکن نه قرابت ونه نسبت
نه اخذ وعطانه بلکه الفت

(١) سلیمان شاه بن قیاالب بن قزل‌بوغا بن باتیمور بن آقوتلغ بن طغرا بن قرانیو بن ساقوز بن بلغای بن سونغور بن توقتمیور بن باماق بن جندور بن قوتلغ بن توراق بن قراخان .... بن تورمش بن کونك‌الب بن اوغوز بن قره‌خان بن قایی خان .

(٢) بوده طبیعیدر چونکه حضرت نوح ابو البشر ثانیدر .

انلرله وقوعه کلمامشـــدر
احوال بوکا دلیل ظاهر !
تاتار ایله ترکاره باقلك، بر
سیما وروش نصلن مغایر
تابان ایکن اویله چهرهٔ پاك
انسان کوزلی کوزلکن اتراك

نو سالهٔ هجرت معلا
نسناس مثالی اهل جنکیز
ایلر باقان اول کروهه پرهیز
بش التی یوزه ایرشدی وقتا
جنکیز، اوبلا شعار غدار؛
جنکیز، اواجلشکار خونخوار؛
جنکیز، اومخرب حکومات؛
جنکیز، اومجرب جنایات؛
جنکیز، او مغول غول صورت؛
جنکیز، اوخدیو دیوسیرت؛
جنکیز، اوشه پلنك مشرب؛
جنکیز، اونلنك لنك مشرت؛
جنکیز، اومحیط ظلمه سباح؛ (١)

(١) تیمورلنك.

جنكيز ، اوغدير غدره ملاح ؛
جنكيز ، اوطرنمای كابوس ؛
جنكيز ، اوغريبه‌زای منحوس ؛
آتش كبی اول غيور جنكيز
اولدقده جهانه فتنه انكيز
ماهانه ايدنجه عطف صولت
قاپی خانلر ايتدی هجرت
ميدان آچيلنجه حرب وضربه
عزم ايلديلر ديار غربه
جنكيز ايدوب ابتدا هجومه
(١) اول فرقه‌يی سوردی ارض رومه
هيهات كه آخر اولدی طاری !
اول ملكه‌ده نچهٔ خساری
ايتمشديلر اول كروه بيزار
تركستانه فرار ناچار
اولمشدی قبيلهٔ سليمان
مهجور بليهٔ فراوان
هيهات كه بشقه بر بليه
افسوس كه بشقه برقضيه

(١) يعنی اخلاط طرفلرينه ·

اول فرقه‌یی قیلدی یأسه دوچار
الحاصل او سرور فدا کار
« یاسین » اووه‌سنده خیلی دملر
کزمش ایدی ازدوسیله یریر
تاتاره نفاق کیردی وقتا
دفع اولدی صانوب اوقانلی بلوا
سردار قبیله شه سلیمان
سوی وطنه اولنجه پویان
واویلکه اول « فرات » عاصی
قوت ایتدی اوشهریار خاصی !
آسلانلر اولنجه دوش بردوش
یوکسلدی فرات جوش درجوش !
یوکسلدی‌ده صانکه مثل رهزن
اول سروری قاپدی اشهبندن !
تدفین ایله نعش ذی تباری
اول مشهده دیندی « ترك مزاری »
اول شاه براقدی کیتدی حاصل
(١) درت نجل اصیل پرشمائل •
تقسیم اولنوب قبیله درحال

(١) « کون طوغدی »«سنقوتکین» « دندار » « ارطغرل »

اولدی ایکی فرقه شانلی الجبال•
برقسمنه آسیای وسطا
اولمشدی قرارکاه اقصا
برفرقه‌سنه اولوبده سردار
ارطغرل ایله جناب دوندار
ذرت یوز ار اوفرقهٔ کزیده
قالمشدیلر ارض ارمنیده•
برمدت ایدوب اوقوم صمصام
« یاسین » اوه‌سنده دور وارام
استملاك اوزره برزمینه
عزم ایلدیلر علاءدینه•
امر ایتدی پدر ، اوعدل پایه
(١) ایتدی « صارویاتی » عزم قونیه•
انلرده کیدرکن ارقه‌سندن
برقسمی « تاتار » فرقه‌سندن
برقسمی دلاوران ساچوق
کیم هر بری حرب وضربه معشوق:
سر، سینه برهنه‌قارشیلاشمش

(١) ارطغرل زاده صارویاتی صاوه‌جی بك

اجساد ایسه باشلرندن آشمش !
اول قوم کورونجه بووغایی
جولانکه ایدندیلر فضایی
ایتمکله اوفرقهٔ کهرزاد
مغلوب ایدیلان کروهه امداد
طالعکه تبدل ایتدی درحال
تاتارلر اولدی قهر وپامال !
سلجوقلری برای امحا
هم « قونیـــه » حکومتن سراپا
(۱) « تبریز » ده حکم ایدن او « غازان »
« بایجو » یکی ایلیوب قوماندان
کوندرمشیدی اوسویه عسکر
قورتلمدی لیك بلکه برار !!
(۲) سلطان زمان بوکا مکافاة
ارطغرله ویردی خیلی دارات
(۳) بخش ایتدی سکودله بعض یورتلر

(۱) اخفاد جنکیزدن تبریزحکمدانی محمودغازان خان ·
(۲) سلطان علاءالدین کیقباد ·
(۳) طومانج وارمنی یایلاقلری ·

شایسته‌ٔ لطف‌در یالشکر •

« شرقی‌روم » دولتندن الحق

تأمین حیدود ایچـون محقق

عثمانلیلری غیور سلطان

اول جانبه ایلمشدی اسکان •

ارطغرل او نامدار برنا

(١) کورمش ایدی برغریب رؤیا

بو واقعه‌یی حکیم برپیر

ایتمش ایدی عارفانه تعبیر •

حاصل اوغضنفر زمانه

قیلدی غزوات حیدرانه

اقدام ایله روملر سراپا

ایلرلرایدی حدودی یغما

(١) غازی ارطغرل هنوز تأهل بیله ایتامش اولدیغی برزمانده رؤیاسنده کورمش که اوطوردیغی خانه‌نڭ اوجاغندن برطاتلی صو فوران ایدرڭ عالمی استیلا ایتمش • بو رؤیانڭ تعبیریچون سلطان علاءدینڭ کاتب ومستشاری بولنان وزمانڭ حکماسندن عد اولنان « عبدالعزیز » ه مراجعت ایلدکده حکیم مشارالیه : سزڭ صلبکزدن برفرزند کله‌جك که آب روی حکومت وسلطنتی جهانی استیلا ایلیه‌جك » دیه تعبیرایلمشدر • « متصل — احمدمدحت‌افندی »

ارطغرل اوقهرمان عدلی
طاقاتشکن کوروب بوحالی
سلطاندن ایدوبده اخذ رخصت
قیلدی اوکروه رومه صولت
تاب آور اولورمی کرك شیزه
ایلرمی ظلام نوری خیره
(١) ایتدکده ظهور اوشانلی هیجا
بولمغله عدو فراری اولا
ارطغرل اوشهسوار مهری
ضبط ایتدی اوآنده اسکی شهری
شیران زمان بولوب کشایش
ایتدی بر ایکنجی حرب مدهش
تاتار ایله روملر سراپا
اتمشدیلر اتفاق محضا
مقصدلری ایلمکدی امحا
سلجوقیونی بی محابا
وقتا یکی شهر اوکنده یریر
اولدی متقابل ایکی لشکر

(١) قره حصار محاربه‌سی

اولدی اوعلاء دین مضطر
زینت‌ده قلبگاه عسکر
ارطغرله ایلدی حواله
تعبیهٔ جیشی مثل هاله
ارطغرلا وشهوار مقدم
برج ظفره اولوبده حاکم
یاغدیردی عدویه انجم قهر
یایدی اوفضایی قلزم قهر
دریا کسیلان اوقانه قارشی
اول آتش غازیانه قارشی
غواص وسمندر اولسه دشمن
برخلط ایده‌مزدی دیرسم اهون!
حاصل اوسپاه روم وتاتار
اولمغله بلادی قهره دوچار
دشمن اینه‌کولده آلدی دهاش
آخر نفسی، سزای شاباش
تعقیبه واروب جناب غازی
اویناتدی سیوف جانگدازی
تشکیل اولنوب شرفله حاصل

عدوان ایله طولدی هپ سواحل
تضییق ایدیلنجه بی محابا
(١) قارشی طرفه جان آتدی اعدا ! !
ارطغرله اول غیور سلطان
قیلدی ینه خیلی لطف واحسان
ایتدرمشدی برای اعزاز
« ملك الامرا » مقامن احراز
(٢) « سلطان اوکی » غازیٔ جهانه ،
اولادینه اولدی مالکانه .
الحاصل اوقهرمان عالی
وضع ایتدی اساس عال عالی
بولمغله وسائط رزینی
تحکیم ایله دولت نوینی
(٣) سکسان سنه‌سنده کوچدی کیتدی
طقسان سنه عمری یاردم ایتدی .

(١) کلیبولی‌یه کچمشلر ایدی .
(٢) اسکی شهرك اسمی بوکا تبدیل اولنمشدی .
(٣) ٢٨٠

(١) واردی اومیانده اون سکز ار
ارطغرله هر بریدی همسر
بی‌شبهه اوغازیانی هربار
اولادی کبی سوردی سردار
فردوسه سفر قیلنجه مرحوم
اوچ نجل جلیلی قالدی معصوم
« کوندوز » « عثمان » و « صارویاتی »
بونجل مثلث ایجره ذاتی
عثمان ایدی هپسنك غیوری
عثمان ایدی جمله‌نك جسوری
عثماندی مجاهد قبیله
عثمان ایدی غازیانه قبله
القصه ریاست امارت
عثمان بکه اولدی حق غیرت
از کونده امیر زاده سلطان
بوسلطنته قوروبده بنیان
اعلای لوای دولت ایتدی

(١) « اقچه قوجه » « قوکورالب » طورغود الب . صمصمه
چاوش ، قره مرسل ، قره تکین الخ . . .

آرایش نام ملت ایتدی
نسبت قیانوب او نام پاکه
اول نجل جلیل تابناکه
بو دولت و ملت شرفران
« عثمانلی » سوزیله بولدی عنوان.

« برنجی کتابك صوکی »

ʿAlī Ferruḫ

لقلقيات ادبيه

Laklakiyāt-ı edebiye

ناظمی

مکتب ملکیهٔ شاهانه ایکنجی سنه طلبه‌سندن

فرخ

بن از شاد

معارف عمومیه نظارتنك رخصتیله

قسطنطنیه

١٣٠١

مطبعهٔ ابو الضیا ــ درغلطه

مطبعة ابو الضيا

مقدمه

﴿ لقلقیات ادبیه ﴾ که بر فکرك اولیات غلیانیدر شب یلدای ظلمت ایچنده تموّج ایدن ضعیف شفق آیدینلقلرینه بکزه دیلور .

مطالعه‌سندن آکلاشیله‌جغی اوزره مآلی برعالم دیکرك ترجمهٔ احوالنه دال اسمی اسه مندرجاتنه بر براعت استهلالدر . بو منظومه ﴿ آطنه ﴾ شهرنده اقامته مجبور اولدیغمز زمانده یازلمشیدی که سایهٔ معارفوایهٔ جناب شهنشاهیده «حضرت ترقی» شمدی‌یه قدر یعنی بر سنه ظرفنده بکا بو اثرمده اولان خطیئاتی کوسترمش و آنلرك تبدیل و تصحیحنه‌ده حمد اولسون اقتدار ویرمشسه‌ده ایلك اثرم و بناءً علیه فکر و هوسمك برنجی یادکاری اولمق حسبله هرحالده

مقدس بیلمکلکم ضروری اولان بر شیئك اویله برطاقم تصحیحلرله تبدیلنی روا کورمدیکم کبی وادیٔ نسیانده قالمسنه‌ده وجدانم قائل اولمدیغندن طبع ونشرنده طبیعی برامل حاصل اولدی ․

مادام که خطیئاتی اولجه اعتراف اولنمشدر ارباب نصفتك البته مظهر عفو و مروتی اوله‌جغم بدیهیدر ․ فی سنه ۱۳۰۰

مکتب ملکیهٔ شاهانه
برنجی سنه طلبه‌سندن

فرخ

بن الرشاد

« اقلقیات ادبیه »

وار ایدی قارشـو مزده بر معبد
ملجأ اولیـا و بیت صمد
منبری رشـکبار برج سما
مقبری افتخار درج « ضیا » (۱)
طارم صرحی بر سـپهر جلی
صارم نقشی ذو الفقار علی
پردهٔ بابی حائل آثام
نور محرابی قبله گاه انام
برده یوکسك منارهسی وار ایدی
باقانك اغـترابی آرتار ایدی
او قدر صنع بی منند ایدی که
او قدر یوکسك و بلند ایدی که
آندیردی عصای « موسی » یی
صاندیردی جلای « طوبی » یی

(۱) ضیا پاشا مرحومدر .

شرفهٔ صدرينه زحل قنديل
غرفهٔ قدرينـه محل تنزيل
قامت عزينه فلك مصعد
يعنى كيم كوى حضرت « احمد »
سـدهٔ بابى ملثم افواه
مقرأ « لا اله الا الله »
هر كون اول منظر مقدسى بن
سير ايدردم شققده روزندن
بر زمانده كه جانلـلر نائم
يالكز عندليبلر قائم
بر سحرده كه ديدهلر صائم
بن ايسه طرفه ناظر الدائم
كه يره كه سـپهر اعلايه
كه قرين الزوال اولان آيه . —
برسكونتده بيك صداى طيور
بيك صدا ايچره برسكونت اويور
بلبلك عاشـقانه فريادى
غنچهنك اپسـانه نوزادى
يانديرردى بر آتشـه جكرى
آنديرردى دى يتيم بى پدرى

صانكه برطفل ناتوان وصغير
خوابه وارمشده مثل آب غدير
نيجه بيك دايه نى خوان اولمش
نغمه‌لر كوكاره روان اولمش . —
صولرك سر كشانه چاغلمسى
دولابك شاعرانه آغلمسى
ساكت ايلردى صر صر سحرى
مطلقا آغلديردى ديده‌لرى
دوحه‌لك مدهشانه ايكلمسى
قوشلرك آغريانه ديكلمسى
صانديرردى انين بيمارى
آنديرردى زمين بدكارى
كويا برمريضه بيك عاشق
هربرى برفغان ايله ناطق
مرغ شب خسته‌لر كبى ناكاه
كتيرردى دروندن برآه
برسكوتله بيك نواى غريب
هربرى برغداى فكر اديب
بيقوشنك عاقلانه اخطارى
اوحكيمانه ورد وتكرارى

لرزه ناك ايلر ايدى انسانى
چاك چاك ايلر ايدى وجدانى
كويا بر مزاره بيكجه حكيم
چاغررلر سؤال « ربك كيم ؟ »
بو سؤالاته بر جواب كبى
آتش اوزره چكيد آب كبى
سمعمه عكس ايدر ايدى ناكاه
بر صداكه مقالهٔ « الله »
يعنى ارباح ايلدكجه وزان
طو يلوردى حزين حزين اذان
مقبرلك ظالمانه رؤيتى يا . . . .
طاشلرك عارفانه هيئتى يا !
آنديرردى بلاى معصومى
صانديرردى ضياى مرحومى
قبرينك نور ايچنده منظره سى
كنديننك شوق ايچنده خاطره سى
بتورردى سجوده انسانى
كتورردى وجوده هيجانى
كلك طبع جناب « مهر نسا »
نه خوش ايتمش بو بيتنى انشا

« كوكسنك قان ایچنده یاره‌لری »
کوزینك درشاهواره‌لری
« آچیلوب لاله‌دن نشان اولمش »
صاچیلوب ژاله‌دن نشان اولمش .
او طورردم طلوع شمسه دکین
تا نور اولنجه روی زمین . —
بو سیاق اوزره بر صباح ینه
سیر ایدردم سپهر پیروزنه
بحر احضرده مه هلال اولمش
کشتیٔ نوحه بر مثال اولمش
کوردم اول اورته‌ده ایکی طائر
هاله وش ماهی دائر وسائر
نه جان اولدقلری طانماز ایدی
چونکه نور شفق هنوز آز ایدی
غالبا ایلری اوزاق ایمش
مطلقا یوللری قوراق ایمش
که ارارلردی بر محل قعود
آرزولردی بر زلال و رقود
شدت احتیاجدن دوار
اویله که بیقرار وبیفروزار

نيت ايلر ديلر همان كاهى
آشيان ايلمكلكه ماهى
اوقدر آج و بيعلاج ايديلر
اوقدر بيعلاج وآج ايديلر
مردم چشم غوك زار صانوب
تيز رفتار جسم مار صانوب
قوغه‌لارلر ايدى نجوم ومهى
صالديررلر ايدى شهابه كهى
اوقدر تشنه ايديلر كه همان
دور ايدرلردى شويله كه بيجان
بر ذلال كهر نثار صانوب
منبع آب وجويبار صانوب
طولاشورلردى نجم ذيالى
جان آتارلردى كهكشانه ولى
بونلرك بكزه‌دى شو حاللريده
« قلب مأيوس ايچنده اميده »
آسمان كر بلايه دونمشيدى
نور اختر بلايه دونمشيدى
قرك ماتمانه دور ايديشى
شفقك ظالمانه جور ايديشى

ذكره ايراث لكنت ايلردى
فكره اجبار ضجرت ايلردى
كويا چهرهٔ حسين « تقى »
او مقدس سر حفيد نبى
قان ايچنده يوارلنوب ياتيور
باباسى مرتضايى آغلاتيور
يا او عاجزلرك ده قطره صويه
بيقرار ايلدكلرى كريه
آنديردى فغان « العطشى »
تتره‌دردى حضيض ايله عرشى ·
منقطع اولمشيدى قوت بال
ايكيسنده ده قالمامشـدى مجال
ذره قالمشـدى كه مثال شهاب
دوشه‌لر خاكدانه بى فروتاب
برى كوردى مناره يى وقتا
ايدوب اولدم رفيقنه ايما
آتديلر شـوقله جسـدلرينى
بولديلر چارهٔ ابدلرينى
نظر ايتدم كه اول ايكى بدبخت
ايكى ليلك ايمش مثال درخت

براز آرام ايدوب ده ماهچه‌ده
ايتديلر دفع جوعى باغچه‌ده
بربريله كوكلش طوتارلردى
نه بولورلرسه‌ده يوتارلردى
باعث اشتها و ناديده
الك سوكلى طعاملرى كه اوده
عنكبوت وجراد وكژدم ومار
كشف وغوك وچرو واثمار
برينك نازكانه كفتارى
برينك زيبكانه رفتارى
شونى ايما ايدر ديكه آنلر
برى اركك برى ديشى اوله‌لر
حاصلى دفع جوع وعطش ايدرك
برطاقم قوشجغزلر اوركيده‌رك
چيقديلر اول مناره‌يه تكرار
وايدرلردى برسرور اظهار
يالكز ديرلر ايدى « لق لق لق ! »
باشلرينى هوايه قالديره‌رق
نه لسان اولديغى محال شناس
كويياكه ترانهٔ نسناس

لیك حسیمله قلبم ایدی
اولسانه مترجم ایدی
شو یله جه برشی ایتدم استدلال
وهلهٔ نظمه کلدی بالاجمال
معنیٔ وضع نکتهٔ « لق لق »
آکلادیردی ترانهٔ « حق حق »
که ایدرلردی حقه عرض حضوع
یعنی دیرلردی که کمال خشوع
« ای بزی بویله وار ایدن الله
ای بزی زار زار ایدن الله
نوله حاجت آچوبده دستمزی
ایده‌لم عرض سر کذشتمزی
سکا معلومدر نه چکدیکمز
که نه بلوایه اوغرادق ایکیمز
بزمیز الك بلالی مخلوقك ؟
بزمیز الك جفالی مرزوقك ؟
بزه ویردك بوطول منقاری
قصر ایده یدك بلامزی باری
نه‌یه یایدك بواوپ اوزون ساقی ؟
اولمق ایچونمی قوشلره ساقی ؟

قدمزی اوزاتمق ایدی مرام ؟
کاولهم بو سببله ابله تمام
نه یه لازمدی بو کلوی دراز ؟
نه یه لازمدی بو نشیب وفراز ؟
بو بیوك جسه و بو اندامه
بو وقار و بو هیئت تامه
یاقیشور شیمدر بودیده عجب ؟
بزه هیچ رحم قیلمدك یارب
نه یه یاپدك بو مرجمك چشمی ؟
قدرتم چوق کولمسون دیه‌می ؟
یا نیچون اضعف الجسد بومه ؟
او عنید واو پنجهٔ شومه
ویردك الماس وش ایکی دور بین
بزه نسبتله بش صفت بیشین
یاقیشورمی اوبومیرنجق جسده ؟
ایکی دانه جویز قدر دیده
ویرمش اولسه یدك آنلری بزه کر
آنك اولمش اولوردی بزده کیلر
بو سببله تناسب اعضا
پك مکمل او لوردی لاسیما

بزدن اليقميدر اولطفكه يا ؟
كه بو لطفه سبب نه‌در آيا ؟
او ايدى ارقداشى شيطانك
بز ايدك سوديكى سليمانك . — ؟
قدرتكدن سؤاله قدرت يوق
حكمتكدن بيانه طاقت يوق
ويرميه يدك اكر بومنقارى ؟
يا نصل صيد ايدر ايدك مارى ؟
ياپميه يدك بوقد بالايى ؟
طوته‌جق كيمدى دوشسه دنيايى
بيوده يدك اورتبه چشمزى
يلان اسمنده جان قالورمى ايدى ؟
نه يوز بيك شكر سكا كه بزى
شاكر ايتدك ويروبده رزقمزى
شو قدر واركه باب رحمتكه
ذوالجلال وجناب حضرتكه
يالكز بر نيازمز واردر
عرضحاله بوجانمز حاضر
اكر اذنك اولورسه معبدكه
يعنى بو منزل محمدكه

لانه ساز اولمق ایسترز یارب
لطفك امید ایلرز یارب » . —
بعدما باشلیوب مشاوره یه
بر بر یله کیروب محاوره یه
ایکی ساعت قدر سوز ایلدیلر
نائل اولمشلر ایدی اذنه مکر
ویردیلر وضع آشیانه قرار
او یله که باکمال فخر ومسار
صوب مقصوده عزم ایچون ناچار
جلب وجمع ایتمك ایچون خس وخار
بری ایتدی منارهدن پرواز
بری آوازه ایلدی آغاز
آرهدن کچمدی یارم ساعت
چیقه کلدی کیدن او بی طاقت
خس وخاشاك ایله پر ایدی فمی
قارشو کتدی منارهدن حرمی
ویرهرك آنلری رفیقه سنه
عودت ایتدی همان دقیقه سنه
کیده طورسون اودشت وصحرایه
باشلدی بو اوساعت انشایه

اولا چور چوپه نظام وبروب
ثانياً كوكلنه غرام وبروب
ثالثاً وضع ايدردى استرسه
هم يمين ويسار وپيش وپسه
اشتغالاتى عقله بيك حيرت
عرض طاعاتى نقله بيك حكمت
صنعتى برتجسم ايتمش روح
آلتى كويا كه تيشهٔ نوح
پك رعايت ايدردى هندسه يه
باخصوص اول حساب « هشت وسه » يه
اولا شرط صنعت اوزره همان
ياپدى برقوس كه مثال كمان
ثانياً بر اصول هندسه تيز
اولدى بر دائره او قوس عزيز
او رفيع و جليل منظره نك
وضع و رسمى عمله دائره نك
طبعه علويت امر ايدردى همان
فكره برنيت عرض ايدردى زمان
صانكه اول دائره يله قدمثار
او سفيد واو رنك جوهر بار

بر بت دلفریب ایدی کویا
که طوتار کردننده طوق سیا
یاده بر بیکناهه ظالمجه
ایده‌یورلر عذاب و اشکنجه
یعنی که اول دیکنلی تاجی ایله
او بیاض جامهٔ مزاجی ایله
قالقیویرمش‌ده مشهدندن تا
چیقه‌جق عرشه « حضرت عیسا » . —
چیقه کلدی ینه او شیخ زمان
یوك كتوردی ینه مثال حصان
کوردی که خانه‌یه تمل قونمش
تمل اما که پك کوزل قونمش
کوریجك بویله بر بلند مسکن
اثر ابتهاج و شادیدن
سلکنوب دملنوردی مثل خروس
قباروب رقص ایدردی چون طاووس
عرض شکران ایدوب رفیقه‌سنه
دعوت ایلردی زیر خرقه‌سنه
اوده بیك ناز ایله قبول ایدرك
که قبول و کهی زهول ایدرك

عاقبت عزم ایدردی دعوتنه
اوده مجنون اولور اجابتنه . —
حاصلی برزمان کیدوب کله‌رك
ایکی روز و ایکی کیجه‌یله‌رك
ایتدیلر عاشقانه بر تدبیر
اویله‌که کورمامش بو چرخ اثیر
صورت ورسم و قامت و اوضاع
قوجه شکل موازی الاضلاع
لانه‌نك منظر پریشانی
او پریشانلغك ده ارکانی
کتوردی خیاله جمعیت
کوییا یأس ایچنده بر نیت
آشیان ایله قد بی همتا
بونی تخییل ایدردی‌که کویا
باشنك لیلك آشیانی ایله
او ضعیف و او خوش لسانی ایله
بیلیوب روز و ساعت و لیلی
زار ایدوبده علاقهٔ لیلی
آه وواه وفغان ایدوب مجنون
طوکه قالمش اوعاشق محزون . —

اول ایکی جوهر هوای نسیم
اول ایکی فیلسوف جثه جسیم
بعد اتمام اشتغال منام
یعنی بولدقده آشیانه ختام
عرض تکریم ایدوب مع التوقیر
چیقدیلر صدرینه مثال وزیر
هر بری یان کلوبده بر کنجه
اولدیلر صانکه دسترس کنجه
ینه برقاچ دقیقه راحت ایدوب
اختیار سکوت ولکنت ایدوب
ینه بردن کلامه باشلدیلر
بر بریله سلامه باشلدیلر
ینه تشکیل اولندی جمعیت
حاصل تخمه ایتدیلر نیت
اختیار مشاق ایدوب دیشیسی
اوحلیم واو جالس کرسی
ایکی کونده طوغردی اوچ بیضه
اویله که مثل تودهٔ فضه
آلوب آغوشنه شبیه جنین
بغرینه باصدی ایتدی وضع جبین

حرصله تتره یوب اوزرلرینه
شوقله قویدیده بر وسینه
حقه عرض عبادت ایلردی
شو ینه ناز وطاعت ایلردی . —
بارك الله ای نظام بهین
صانك الله وی مهام رصین
شویله که اول ایکی امیر غیور
اول ایکی جسم وار چمند طیور
اولنوب قونفرانسلر اظهار
ایتدیلر بر بریله قول و قرار
واردی برقول تام که بینهما
بونی فرض ایدی ایلمك ایفا
یعنی اول اوچ عدد یمورطه‌لری
روز وشب دیمیو بده هر بری
ساعتین اولمق اوزره هر نوبت
درکنار ایلمك اوچر نوبت
یعنی روزك دوازده ساعاتی
یاری یه منقسم ایدی ذاتی . —
بو اصول وشروط وقول اوزره
اوطورورلردی کونده اوچ کره

شو قدر که دیشی کیجه دائم
اویومز بکار ارککی نائم
کوزه دردی همان سپیده دمی
لق لق ایلردی دائماده نفی
شفقك نوری ظاهری اولدقجه
ظلمات شب آنك اوندقجه
قالقوب ایلردی عاشقانه و زار
نغمات ایله شوهرین بیدار
آنی توکیل ایدوب یمورطه‌لره
عزم ایدر ایدی نرده کورسه دره
کیده طورسون او سوکیلی مادر
اوطورردی یمورطه‌یه شوهر
تا صباح و طلوع نیره‌دك
ایکی ساعت یوب ایچوب کزه‌رك
دم چاشت اولمدن کاوردی زنی
ویرر ایدی رفیقه‌نه اذنی
بوسفر شوهری کیدردی اودم
بو اصوله شاشار قالیر آدم
قدرت حقمی بونلره قانون ؟
یا نه‌در بو لواحق وبو شئون ؟

او کیدنجه بوسوکیلی قاریسی
کویا که وجودینك یاریسی
او طورردی یمورطه‌یه اول آن
اویله که باشکوه و شوکت و شان
نه ایلردی ساعتین مرور
که کلوردی او شوهر مسرور
یعنی بروجه عادت و آداب
بر بچق ماه ایدوب ذهاب و ایاب
کیم بریسی کلور بریسی کیدر
دمبدم بربرین تعاقب ایدر . —
بر کیجه عالم منامده
چمنستان اولان مقامده
غافلانه طورر ایدم کویا
که طویاردم انین و واویلا
صانکه بر صاحب رز وخیرات
فجئةً ایلمشده ترك حیات
نیجه درویشی دلفکار اوله‌یور
نیجه اولادی زار زار اوله‌یور
بکا تأثیر ایدوب بو ناله وزار
ایتدی کریه‌م بنی همان بیدار

برده كوردم كه جامه خوابمدر
ايكليان سينهٔ ربابمدر !
طويديغم غلغل صماخ خراش
نه اولدى عيان وظاهر و فاش
بك يقيندن كلور ايدى اما
ليك فرق ايلمز ايدم اصلا
قولاق آصدم كه اول دم نادر
قارشومزده طوران مناره‌ده‌در
صان قيامت قوپاردى شهره مكر
سور ايدرلرمش آنده ليلكلر
دلده‌كى اول غوائل رؤيا
يعنى اول ماتم مسرت خا
اولدى بردن بره مبدل سور
داغهاى كدورت اولدى سرور
نه كيم اول حكيم عبد الحق
خارق العاده سويلمش مطلق
« بومسلم كه حضرت آدم »
« اوله‌لى زيب مولد عالم »
« غم وشادى برادر توأم »
« يأس اميد نامزد درهم »

« سور ايله ازدواج ايدر ماتم » . ـ
او كيجه شوقله صباحه قدر
بو يله آهنك وصحبت ايلديلر
ايلدم آشيانه عطف نظر
شو راسى پك غريبدركه مكر
باعث افتخار اولان حالت
زينت و شادمانى يه آلت
بوايمش كه يورطه‌لردن اوشب
چيقمش اوچ دانه نجل مستغرب
آلوب آغوشه هر برين مادر
باصه‌رق بغرينه محبت ايدر
كيروب آنلرده زير سينه‌سنه
قوقلشورلردى شويله سينه‌سينه
كوره‌رك قارشوده پدرلرينى
اوزادرلردى طشره سرلرينى
مادرى خرقه‌سن آچارلردى
ليك بردن بره قاچارلردى
چونكه اول شكل بوالعجب پيما
او وقار واو چهره و سيما

هله چرپمسی هر آینه
رعشه ایراث ایدردی تنلرینه
صکره بو نطق سویلدی مادر
ایشیدنلر تعجب ایلرلر
دیدی که « ای خلاصهٔ جکرم
ای بنم تازه جانلی یاوریلرم
عجبا کیم شو قارشوکزده طوران ؟
بابادر نام دیکری وجدان
آتا کزدر قوجاغنه کیدیکز
آکا تعظیم و احترام ایدیکز ! » . —
ایشیدنجه بو نطقی جیوجیولر
اولدی ملجألری حضین پدر
اوده توقیر ایله اوپوپ سودی
فرحندن رفیقنه ویردی
« ای بنم سوکیلی مطیع زنم
کوزلم سروی بویلی یاسمنم
سکا بیلم نصل تشکر ایدهم ؟
سویله ای زلفی باغی پیچیدهم
باری کل سندخی قوجاغمه کل
تا بپا جسمه صارلسون امل ! » . —

زیر بال ایلدی رفیقه‌سنی
اورتدی کویا یاموقلی خرقه‌سنی
هپسی آلتنده قالدی چتر آسا
یعنی انجال ایله او مشفق آنا
بابا اول هیئت مجسم ایله
کویا اول مقدس عالم ایله
بردعا ایلدی یسار و یمین
دیدیلر شویله جملهٔ « آمین »
پدرك خالقه نیاز ایدیشی
مادرك یاورولرله ناز ایدیشی
طبعه عرض تغافل ایلردی
شونی طبعم تخیل ایلردی
(کویاکه تعجب وحیرت
اعتلا و تأمل وخلقت
طوپلانوب بر تجسم اتمشده
جملهٔ باشلامشدی توحیده) . —
ایشته بوصورت اوزره قوشلغه‌دك
قالدیلر یاورولرله اکلنه‌رك
بوس ایدوب یاوروجقلرینی پدر
ایلیوبده امانت مادر

آهله سینه‌سن فکار ایتدی
بعده عزم کوهسار ایتدی
آره‌دن ساعت ایلشدی مرور
ینه اولدی بعیددن منظور
کله کلدی که اول هوا پیرو
ایلمش صید بر بیوك کرو
یاوریلر چر پنوردی شوقندن
بیلدیلر که پدرلریدی کلن
ماحاصل کلدی قوندی لانه‌سنه
او نظارت پناه خانه‌سنه
ایدرك کروی اوچه تقسیم
ایلدی یاوروجقلره تطعیم
شمدیده کلدی نوبت مادر
قوشلرین ایلیوب ودیع پدر
او دخی عزم شوره زار ایتدی
آرزوی نوال ایله کتدی
ینه برمدت ایلدی کذران
یعنی کیم دفع جوع ایدوبده همان
چیقه کلدی براز نواله ایله
باز ایله شویله برامااله ایله

بكله‌یور ایدی زوجه‌سی كلیجك
طورمیوب كتدی اول پدر لیلك
حاصلی بالمناوبه هردم
كتوررلردی یاوروجقلره یم . —
بو سیاق اوزره برنیجه ایام
ایتدیلر بویله غیرت واقدام
بیومشدی برآزده یاورولری
ابوینی بو شوقله غیری
كتوررلردی حیه و كژدم
اویله كه لرزه ناك اولور مردم
بر كون ازجمله اول عزیز پدر
غاغاسنده كاوردی بر اژدر
یعنی غایت سیاه اوزون برمار
اویله كه كائناته هلهل بار
لیلكك حیه ایله پروازی
هله جیو جیولرك ده آوازی
امر ایدردی خیاله یوكسكلك
كتورر ایدی حسه اوركلك
زهر حدتله ماردر بازو
كرچه بنمشده صانكه برجازو

صاغ وصوله اولوردی لرزه فشان
بونی کوردکجه خلق ایدردی فغان
ماحاصل بویله خیلی دم کچدی
یاورولر بال وپر طاقنمشیدی
ابو یینی مثال جانبازی
آنلره اوکردردی پروازی
شویله که کلمیوبده کابدسنه
قونه‌رق جامعك اوقبه‌سنه
چاغرر یاوروجقلرین مادر
لانه‌دن امر وجبر ایدردی پدر
ایشته بیچاره‌لر بو جبره بدل
حاصل ایلردیلرده طیره امل
آسمان وزمینه تنزه‌یه رك
نظر ایلردیلر مثال ملك
کوکده کوردکلری اوعلویت
یرده کی اول صدای سفلیت
کتوررردی املاره وفرت
یتوررردی کوکاره نفرت
بوهوسله سمایه کتمك ایچون
کائناتی زیارت ایتمك ایچون

اوّل آغوش والده کیره‌رك
ثانیاً جسم وبالی قو یو یره‌رك
آتیلورلر حضین والده‌یه
صوقیلورلردی صانکه میکده‌یه
نور تصویر حضرت « اکرم »
او خیـال طبیعت عالم
صرف افکار ایلیوب اوحکیم
شویله برقطعه سویلشدر کیم
« اطفاله قبله گاه آنالر قوجاغیدر »
« زیرا اویر وفا ومروت اوجاغیدر »
« قورقار چوجق دخیل اولور آغوش مادره »
« نی ترانه‌سیله او یور غصه داغیدر » . —
ماحصل علم الفخم طیری
اوکره نوبده کمال ایله غیری
ابو ینیله عزم ایدرلردی
شوقله کوکاره کیدرلردی
ینه برصبحدم نسـیم سحر
کللری کولدیردی سر تاسر
یاور یجقلرله والد و مادر
کوهساره عزیمت ایلدیلر

اوکون اقشامه‌دك کمال مسار
ایلمشلردی خیلی وقت امرار
غلغل شو قله مثال امید
اولدیلر نغمه وطربله بدید
قوندیلر لانه‌یه مسرتله
باقینورلردی شهره حیرتله
چونکه عودتلرنده اول مادر
یوق ایمش یاوریجقلریله مکر
ظنلرنجه اوبختی قاره‌لرك
هم امیدنجه اول عزیز پدرك
کله‌جك ایدی لانه‌یه مطلق
بوسونجله کلوب‌ده بولمیجق
آرتیررلر ایدی کدرلرینی
آغلدیرلر ایدی پدرلرینی
هر بری بر یکا کیدرلردی
مادری جستجو ایدرلردی
بولمینجه کمال ضجرت ایله
لانه‌یه غافلانه عودت ایله
یالواررلر جناب یزدانه
ماتم ایلردیلر یتیمانه . —

کونشك ظلمته اسير اولیشی
ظلمتك شمسه برظهير اولیشی
فکره عرض خجالت ایلردی
عقله بخش جلالت ایلردی

. . . .

عاشقه يارك انفعالی کبی
قان ایچنده يوارلنوردی مدام
کو يیا ستر ايدر ايدی اندام
اوقزللی هوا میاننده‌ن
شمسك آغوش امتناننده‌ن
کلمك اوزره بلوردی برطائر
کتوررايدی ماتم وافر
ایلدکجه زواللی آه و انين
طو يیلوردی بزه حزین حزين
برده باقلشديکه اونور سحر
مادر اهل بيت ایمشده مکر
یاره‌لنمش سحرده یم یيرکن
چکمش اقشامه‌دك مشاق ومحن . —
یاوريلر مادری کورنجه همان
آتدیلر شویله خاکپاینه جان

« کوکسنك قان ایچنده یاره‌لری »
اوسفید ولطیف بال و پری
« شمس غارب کبی عیان اولمش »
بو یانوب برقزللی قان اولمش . —
دیدیلر یاوریلر « آنا نه عجب ؟
سکا نولدی نه‌در بو حاله سبب » ؟
یاره‌سن فاش ایدوب ده کوستردی
انلره آه و واه ایدوب دیردی
« بابا کز له سزکله وقت صبا
طاغه کتمش ایدك بیلیرسکز آ
صکره اولدم‌ده غیری پك تشنه
ایلدم عزم برپیکار اوکنه
شوقله دفع عطش ایدرکن بن
ظالمانه اوروبده کوکسمدن
بنی برباد قیلدی برظالم
تیغله یاره‌لندی آمالم
قانمدن قانلره بویاندی بنی
شویله که پاره پاره قیلدی تنی
بنده کوچ حال ایله فرار ایتدم
بریره کیرلنوب قرار ایتدم

يارهٔ كسب سكونت ايتدى براز
بورايه طوغرى ايلدم پرواز
ايشته كلدم‌ده سويلدم حالم
اى بنم مرحمتلى انجالم
ييلوب احوالى ياوريلرله پدر
غاية الغايه ماتم ايلديلر
مادر زارى الديلر آره‌يه
اغليوب‌ده منار ومقبره‌يه
عرض تعظيم ايله وداع ايدرك
اوچديلر وادئ مباركه دك
آردلرنجه باقوب‌ده بن حيران
اولەرق سويلدم شو نظمى همان . —

لانه‌مى بوقسه بيچتاب‌ميدر ؟
قره بربخته بكزه‌يور اغرب ؟
ماهمى آنده منخسف يارب ؟
يوقسه قانون انقلاب‌ميدر ؟
قدرتك‌مى تجسم ايتمشدر ؟
حكمتك‌مى تبسم ايتمشدر ؟

یانه‌دن بویله تار مار اولمش ؟
قلب مأیوسی آندیرر الحق
برزمان پرطنین ایمش مطلق
شمدی سوزشلی برمزار اولمش
غلغل این وآندن خالی
افتراق وسکوت ایله مالی

اوت اولمشدیلر شو حیوانلر
بومزارك قوجاغنه موتا
هم بومقبردن اولدیلر پیدا
لیك ظلم ایلیجه انسانلر
ترك مسکن ایدوب مثال سروش
چیقدیلر کویا کفن بردوش

فرخا غیری اپسم اول اپسم
اعتراض ایله شئوناته
صیغه‌مز چونکه « لقلقیاته »

تمت

صحیفه	خطا	صواب
٧	عذیر	غدیر
»	آغر یانه	اغر بانه
٨	بتورردی	یتورردی
١٤	تمام	تام
»	کولمسون	کورلمسون
١٩	مجنون	ممنون
٢٢	آنك	آخر
»	ظاهری	ظاهر
٣٦	اوچنجی قسمده اوچ مصراع طی اولنمشدر.	

3 1761 08159602 5

PL
248
A488U4
1887
v.1